

Dit is Nieuw-Zeeland

Carrousel in een schuurtje

Nieuw-Zeeland, het land voor de echte melkveehouder. Koeien grazen er het hele jaar door buiten. Je ziet er bijna geen stallen, alleen een carrouselmelkstal in een klein schuurtje of een visgraat onder een dakje.

Tekst en foto's: Patrick Medema

Nieuw-Zeeland is een echt landbouwwand met schitterende natuur, bleek tijdens de Veehouderij Techniek-studiereis afgelopen februari. De melkveehouderij heeft er de overhand. De koeien lopen het hele jaar door buiten, zeker op het Noordereiland waar de winter zo goed als niets voorstelt. De gemiddelde temperatuur schommelt er het hele jaar tussen circa 7 en 22 graden.

In de zomer is het zo'n 25 graden. En er valt regen genoeg, van 700 tot wel 6.000 mm per jaar. Gras groeit er dus het hele jaar door. Dit is ook de reden dat je bijna geen stallen ziet. De koeien kunnen het hele jaar hun eten zelf ophalen. Nieuw-Zeeland is bijna acht keer zo groot als Nederland, maar er wonen slechts 4,3 miljoen mensen. Met 4,7 miljoen zijn er zelfs meer melkkoeien dan mensen. Die

koeien zijn verdeeld over zo'n 11.600 melkveebedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte bedraagt dus 405 melkkoeien. Ongeveer tweederde van de koeien bevindt zich op het Noordereiland. Maar de groei is te vinden op het Zuidereiland. Hier komen steeds meer grotere bedrijven met enorme ligboxenstallen. De winters zijn er dan ook iets kouder dan op het Noordereiland. Op het Zuidereiland is de gemiddelde bedrijfs-

^ Door de grootte van de bedrijven moeten koeien in Nieuw-Zeeland vaak wel 1 tot 1,5 km lopen om bij de melkstal te komen.

> De koeien in Nieuw-Zeeland geven gemiddeld 14 liter per dag.

‘1.000 koeien is geen uitzondering’

Een deel van de grote kudde koeien is binnen het drijfhek en wacht in de openlucht voor de draaimelkstal.

Met veel water uit een silo wordt mest van de betonnen voerplaats gespoeld en opgevangen.

Dunne fractie van de mest wordt met sprinkler over het omringende land gespreid.

Voor het beregenen draaien er veel draaimolens op een haspel van 100 meter breed die in één trek 3 hectare (100 x 300 meter) beregenen.

grootte zo'n 500 melkkoeien, op het Noordereiland is dat 250 koeien. Opvallend is het aantal melkveebedrijven met meer dan 1.000 melkkoeien: 370. Gemiddeld geeft een koe in Nieuw-Zeeland slechts 3.500 liter. Bij 4,7 miljoen koeien is dit wel 16,7 miljard liter melk. Hiervan gaat zo'n 95 procent naar het buitenland, veelal als melkpoeder. Verreweg de grootste verwerker is Fonterra met diverse fabrieken. Op het Zuidereiland staat in Edendale 's werelds grootste melkfabriek van Fonterra. Daar verwerken ze 15 miljoen liter melk per dag tot poeder.

Milk Solid

In Nieuw-Zeeland wordt de opbrengst per koe niet in liters per jaar uitgedrukt, maar in kg Milk Solids. Dat staat voor het aantal kilogrammen vet en eiwit. In Nieuw-Zeeland geeft een koe gemiddeld circa 320 kg MS. Stel dat het vet- en eiwitpercentage samen 9% bedraagt, dan is dit dus 3.555 liter per jaar. Bij 250 lactatiedagen is dit gemiddeld slechts 14 liter per dag. Bij warm weer is de gift vaak slechts 4 liter melk. Tijdens de topdagen geeft een koe in Nieuw-Zeeland gemiddeld tussen 18 en 24 liter per dag (1,4 tot 2,2 kg MS). Voor de uitbetaling is er een

af trek voor het volume van circa 0,027 NZ dollar (NZD) per liter (circa 0,015 euro per liter). Melk transporteren kost namelijk geld. De waarde van eiwit bedraagt 2,5 keer de waarde van vet.

Kostprijs 16 cent

Voor Nederlandse melkveehouders is de melkgift van gemiddeld 3.500 liter per koe per jaar verbazend laag. Bijna lachwekkend. Het grimassen maken houdt echter op als je hoort dat de kostprijs van een liter melk slechts 16 eurocent is (3,20 NZD/kg Milk Solid). Wanneer je veel koeien hebt, verdien je nog aardig wat. Zeker als je boven het gemiddelde uitstijgt. Zo melken Jim en Sue van de Poel op het Noordereiland op 207 hectare 890 koeien in een 54-stands roterende Milfos-melkstal. De productie ligt er op 480 kg Milk Solids; circa 5.100 liter per koe. De koeien lopen in de wei en worden in droge tijden met slechte grasgroei bijgevoerd met palmpitten en snijmais. De carousel staat in een soort schuurtje. In 2 uur tijd zijn alle 890 koeien uit. En dat met één melker. Opvallend is het koemanagement van deze Nieuw-Zeelandse topboer: dat ontbreekt nagenoeg. Er wordt geen informatie per koe bijgehouden en er zijn ook geen

productiegroepen. Elke dag alles meten vindt Van de Poel niet nodig. De draaimelkstal is zo goedkoop mogelijk, alle poespas ontbreekt. Dit houdt de kostprijs per liter laag. Een lage kostprijs is essentieel om het hoofd boven water te houden in slechte tijden, want Nieuw-Zeeland volgt de wereldmarktprijs. Van de Poel laat vier keer per jaar alles per koe meten en baseert daarop de selectie van zijn dieren. "In Nieuw-Zeeland zijn natuurlijk ook moderne stallen en melkrobots met meer liters per koe, maar niet met meer winst", weet Van de Poel. Hij kijkt echt naar kosten en optimalisatie van de winst. Zo zegt hij 8.000 NZD (4.500 euro) winst per hectare te hebben. Dit is voor zijn 207 hectare dus in totaal 930.000 euro. Normaal in Nieuw-Zeeland is circa 1.500 tot 2.000 NZD (840 tot 1.120 euro) winst per hectare. Voor de wintermaanden (mei en juni) gaan over het algemeen alle koeien zo'n 100 tot 130 droog en kalven ze allemaal voor het voorjaar (oktober) af. Melkverwerker Fonterra is dan 90 dagen dicht. Dit is wel aan het veranderen. Er komt steeds meer wintermelk. Het niet drachtig worden van de hele kudde koeien binnen een korte periode is namelijk een probleem.

Melkstal

De stallen stellen van buitenaf niet veel voor. Veelal is dit niet meer dan een overkapping over een visgraatmelkstal of een schuurtje over een draaimelkstal. De melktanks staan buiten, net als het drijfhek. Op een betonnen voerplaats krijgen de koeien water met mineralen of ze worden daar bij slecht weer en weinig grasgroei bijgevoerd. De mest op de voerplaats gaat vaak met veel water naar een goot en via een pijp met sprinkler wordt de dunne fractie over het omringende land gespreid. Hierbij moet je 20 meter van een sloot vandaan blijven en er mogen geen plassen op het land komen. Vaste mest wordt over de verder weg gelegen percelen gereden. Op het Zuidereiland zie je wel grote bedrijven op de Europese manier melken. Zo managen de Nederlanders Abe en Anita de Wolde 3.000 koeien op vier bedrijven met totaal 1.750 hectare. Zo'n 600 hectare wordt gebruikt om in te kuilen. Elk bedrijf heeft een carousel en een grote ligboxenstal. De stal kost in Nieuw-Zeeland zo'n 900 euro per standplaats. Momenteel bouwen ze een nieuwe stal uit China die de helft kost. Verder draaien er zo'n vijftig Lely-melkrobots in Nieuw-Zeeland, vaak meer per bedrijf. Zo

heeft Van Leeuwen Dairy Group acht melkrobots in een stal met 500 koeien. Deze staan continu binnen, geven 20 l/dag en moeten naar 30 l/dag. Focus ligt op wintermelk vanwege de subsidie. Voor wintermelk krijgen ze momenteel maar liefst 54 eurocent/l. "De robotstal scheelt anderhalve man personeel à 35.000 NZD per jaar ten opzichte van een carousel", weet Van Leeuwen. Hij heeft nog tien bedrijven met carroussels en melkt in totaal 12.000 koeien. Lely heeft vooral een probleem met de Nieuw-Zeelandse denkwijze. "Je moet een koe voeren als je er productie uit wilt hebben, dat snappen ze nog niet in Nieuw-Zeeland", zeggen Lely-medewerkers. "Wisselende grasconditie betekent ook wisselende koeconditie. Ook moeten koeien vaak 1 tot 1,5 km lopen naar de melkstal. En elke kilometer kost 1 liter melk."

Graslandbeheer

Veel aandacht is er voor het graslandbeheer. Het land is verdeeld in kleine perceeltjes en sommige boeren meten elke week hoeveel gras er op staat. Elke dag of elke keer na het melken, gaan alle koeien naar een ander perceeltje. Zo heeft Van de Poel 69 percelen van 3 hectare in het heuvelachtige

gebied. De 890 koeien grazen dan in een halve dag het perceel kaal. Na 30 dagen komen de koeien weer in hetzelfde perceel. Via bemonstering wordt twee keer per jaar bijbemest met kunstmest. Beregenen kan vooral op het drogere Zuidereland in de toekomst problemen op gaan leveren. Op het vlakke Rakaia-gebied in het oosten van het Zuidereiland pompen ze water tot 200 meter diep op. Voor zo'n pomp heb je een vergunning nodig. Je mag 5 mm per dag per hectare mag beregenen; dus in tien dagen een gift van 50 mm. De vergunning staat circa 500 mm per jaar toe. Het waterniveau in de bodem zakt echter, waardoor nieuwe pompen daar niet meer zijn toegestaan. Nu wordt steeds meer uit de rivier Rakaia het smelt- en regenwater geoogst en in bassins opgeslagen. De beregeningskosten zijn hoog door de benodigde elektriciteit: circa 12 procent van de melkkostprijs.